Народна банка на Република Северна Македонија
Дирекција за статистика

Скопје, 28 декември 2023 година

Соопштение за печатот

Позначајни промени кај надворешниот долг, надворешните побарувања и меѓународната инвестициска позиција: трет квартал 2023 година

На крајот на третиот квартал од 2023 година, **бруто надворешниот долг** изнесува 11.072 милиона евра и забележа квартално намалување од 323 милиони евра. **Бруто надворешните побарувања** се намалија за 155 милиони евра и изнесуваат 6.918 милиони евра. Поголемото квартално намалување на обврските во однос на побарувањата доведе до намалување на **нето надворешниот долг** за 168 милиони евра, така што на крајот на септември 2023 година тој изнесува 4.154 милиони евра.

Надворешна задолженост и меѓународна инвестициска позиција на Република Северна Македонија

	31.12.2022		30.06.2023		30.09.2023		квартална промена			промена во однос на крај на претходна година		
	мил. евра	% БДП	мил. евра	% БДП	мил. евра	% БДП	мил. евра	%	п.п.	мил. евра	%	п.п.
Бруто надворешен долг	**10,790.0**	**82.8**	**11,394.6**	**80.6**	**11,072.1**	**78.3**	**-322.5**	**-2.8**	**-2.3**	**282.1**	**2.6**	**-4.5**
Бруто надворешен долг без репо	***10,345.2***	***79.4***	***11,019.2***	***78.0***	***10,633.8***	***75.2***	***-385.4***	***-3.5***	***-2.7***	***288.6***	***2.8***	***-4.2***
Долгорочен долг	7,787.4	59.7	8,392.1	59.4	8,038.7	56.9	-353.4	-4.2	-2.5	251.3	3.2	-2.9
Краткорочен долг	3,002.6	23.0	3,002.5	21.2	3,033.4	21.5	30.9	1.0	0.2	30.8	1.0	-1.6
Краткорочен долг без репо	*2,557.9*	*19.6*	*2,627.1*	*18.6*	*2,595.1*	*18.4*	*-32.0*	*-1.2*	*-0.2*	*37.2*	*1.5*	*-1.3*
Јавен долг	5,206.8	39.9	5,545.6	39.2	5,238.1	37.1	-307.5	-5.5	-2.2	31.3	0.6	-2.9
Јавен долг без репо	*4,762.1*	*36.5*	*5,170.2*	*36.6*	*4,799.9*	*34.0*	*-370.3*	*-7.2*	*-2.6*	*37.8*	*0.8*	*-2.6*
Приватен долг	5,583.2	42.8	5,849.0	41.4	5,834.0	41.3	-15.1	-0.3	-0.1	250.8	4.5	-1.6
Бруто надворешни побарувања	**6,478.3**	**49.7**	**7,072.8**	**50.0**	**6,917.9**	**48.9**	**-154.9**	**-2.2**	**-1.1**	**439.7**	**6.8**	**-0.8**
Бруто надворешни побарувања без обратни репо	***6,333.6***	***48.6***	***6,994.7***	***49.5***	***6,813.7***	***48.2***	***-181.0***	***-2.6***	***-1.3***	***480.1***	***7.6***	***-0.4***
Нето надворешен долг	**4,311.7**	**33.1**	**4,321.8**	**30.6**	**4,154.2**	**29.4**	**-167.6**	**-3.9**	**-1.2**	**-157.6**	**-3.7**	**-3.7**
Нето надворешен долг без репо	***4,011.6***	***30.8***	***4,024.5***	***28.5***	***3,820.1***	***27.0***	***-204.4***	***-5.1***	***-1.4***	***-191.6***	***-4.8***	***-3.8***
МИП, нето	**-8,147.8**	**-62.5**	**-8,363.8**	**-59.2**	**-8,318.1**	**-58.8**	**45.6**	**-0.5**	**0.3**	**-170.3**	**2.1**	**3.7**

*/ Податокот за бруто домашниот производ (БДП) за 2022 година е претходен податок (извор: Државен завод за статистика, соопштение „Бруто домашен производ, трето тримесечје од 2023 година" од 7.12.2023 година). Податокот за 2023 година е проекција на НБРСМ (октомври, 2023 година).

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Негативната **нето меѓународна инвестициска позиција**[1], на крајот на септември 2023 година, изнесува 8.318 милиони евра, или 58,8% од проектираниот БДП[2] за 2023 година. Од овој износ, најголемиот дел, или 86%, се нето-обврски врз основа на директни инвестиции, од кои 72% се врз основа на сопственички капитал.

---

[1] Меѓународната инвестициска позиција (МИП) претставува статистички извештај којшто ги прикажува состојбите на надворешните финансиски средства и финансиски обврски на Република Северна Македонија на определен датум, т.е. побарувањата од и обврските кон нерезидентите врз основа на финансиски инструменти. Притоа, негативната нето меѓународна инвестициска позиција значи дека финансиските обврски ги надминуваат финансиските побарувања од нерезидентите.

[2] Податокот за БДП за 2023 година е проекција на НБРСМ (октомври 2023 година).

Бруто надворешен долг

На крајот на септември од 2023 година, бруто надворешниот долг изнесува 11.072 милиона евра (или 78,3% од проектираниот БДП) и бележи квартално намалување од 323 милиони евра (или за 2,8%). Доколку од долгот се исклучи ефектот од специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка[3], бруто-долгот бележи квартално намалување од 385 милиони евра. Оваа квартална промена е резултат на намалениот јавен долг (за 370 милиони евра) и намалениот приватен долг (за 15 милиони евра). Кварталното намалување на јавниот надворешен долг од 370 милиони евра е резултат на намалувањето на долгот на секторот „држава" за 389 милиони евра[4], при зголемување на долгот на јавните банки и јавните претпријатија за 14 милиони евра и на централната банка за 4 милиони евра. Падот на приватниот долг се должи на намалениот долг на приватните банки (за 104 милиони евра), при зголемување на обврските на капитално поврзаните субјекти (за 53 милиони евра) и на небанкарскиот приватен сектор (за 35 милиони евра).

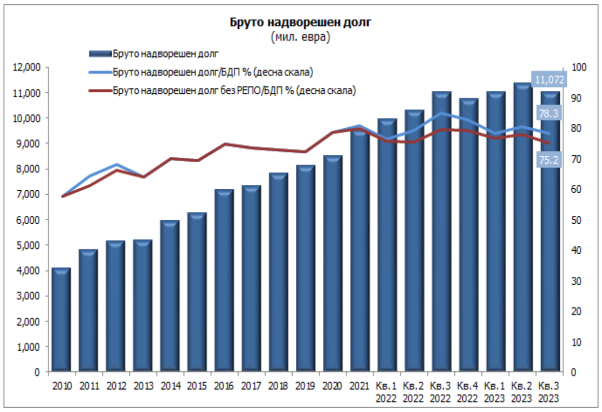

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Во споредба со крајот на 2022 година, бруто надворешниот долг е повисок за 282 милиона евра, или за 2,6%. Притоа, долгот со исклучен ефект од специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка е зголемен за 289 милиони евра. Остварениот раст е резултат на зголемениот приватен надворешен долг (за 251 милион евра) и зголемениот јавен долг (за 38 милиони евра). Растот на приватниот долг е резултат на зголемените обврски кај капитално поврзаните субјекти (за 345 милиони евра) и небанкарскиот приватен сектор (за 76 милиони евра), додека долгот на приватните банки бележи намалување (за 170 милиони евра). Повисокиот јавен долг е резултат на растот на долгот на секторот „држава" (за 66 милиони евра), во услови на намалени обврски на

[3] Специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка се однесуваат на репо-договорите и други операции поврзани со управувањето со девизните резерви. При склучувањето на овие трансакции се создаваат обврски (класифицирани под категоријата „заеми") коишто придонесуваат за зголемување на нивото на бруто-долгот. Во исто време, при склучувањето на овие трансакции во обратна насока, создадените побарувања придонесуваат за зголемување на бруто-побарувањата. Гледано во целина, овие трансакции имаат неутрален ефект на нето-основа доколку се склучуваат истовремено во ист износ. Доколку склучените трансакции не се со идентичен износ во двете насоки, тие имаат влијание врз бруто и нето надворешниот долг и бруто-побарувањата.

[4] Отплатена е петтата еврообврзница во номинален износ од 450 милиони евра.

јавните банки и јавните претпријатија (за 27 милиони евра) и на централната банка (за 1 милион евра).

Бруто надворешни побарувања

Бруто надворешните побарувања, на крајот на третиот квартал од 2023 година, изнесуваат 6.918 милиони евра (или 48,9% од проектираниот БДП) и забележаа квартално намалување од 155 милиони евра (или за 2,2%). Доколку се исклучи ефектот од специфичните активности на централната банка поврзани со управувањето со девизните резерви, бруто надворешните побарувања се намалени за 181 милион евра и изнесуваат 6.814 милиони евра. Оваа квартална промена е резултат на намалените јавни побарувања за 294 милиони евра, при раст на приватните побарувања за 113 милиони евра. Падот на јавните побарувања е резултат на намалените побарувања на централната банка, додека растот на приватните побарувања произлегува од зголемените побарувања на капитално поврзаните субјекти (за 143 милиони евра) и депозитните институции (за 92 милиона евра), при намалени побарувања кај останатите сектори (за 122 милиона евра).

Во споредба со крајот на претходната година, бруто надворешните побарувања се повисоки за 440 милиони евра. Без ефектот од специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка, бруто надворешните побарувања се зголемени за 480 милиони евра, и тоа како резултат на зголемените приватни побарувања (за 456 милиони евра) и јавни побарувања (за 24 милиони евра). Растот на приватните побарувања произлегува од зголемените побарувања на капитално поврзаните субјекти (за 453 милиони евра) и депозитните институции (за 37 милиони евра), при пад на побарувањата на останатите сектори (за 33 милиони евра).

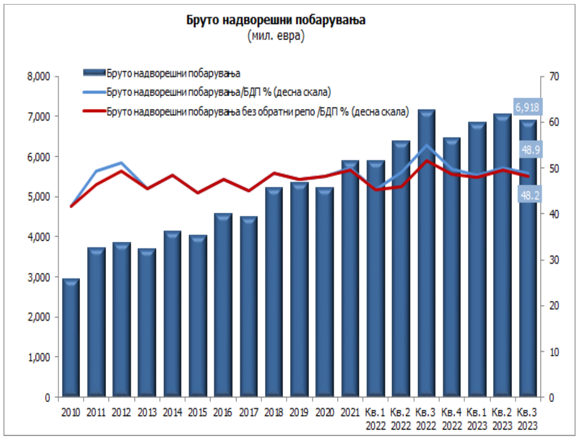

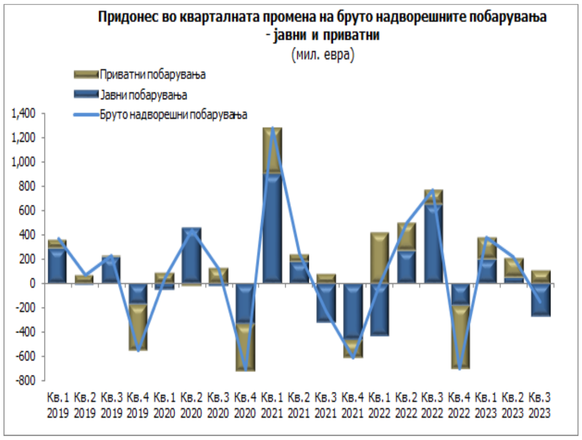

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Нето надворешен долг

На 30.9.2023 година, нето надворешниот долг изнесува 4.154 милиони евра (или 29,4% од проектираниот БДП). Нето надворешниот долг на земјата, во третиот квартал од 2023 година е намален за 168 милиони евра, или за 3,9%. Од аспект на структурата, приватниот нето-долг и натаму има поголемо учество во вкупниот нето-долг со 61%.

Во однос на крајот на 2022 година, нето надворешниот долг е намален за 158 милиони евра (или 3,7%), во услови на намалување на нето приватниот долг (за 206 милиони евра) и зголемување на нето јавниот долг (за 48 милиони евра).

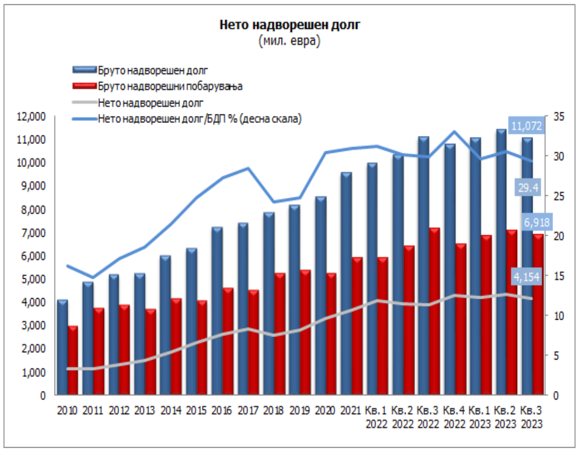

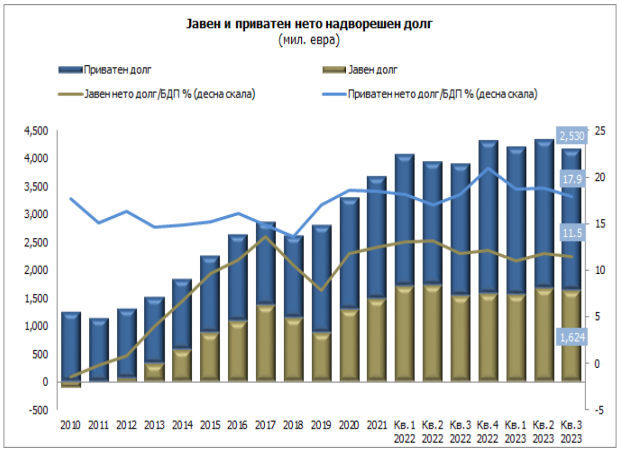

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Меѓународна инвестициска позиција, нето

Во текот на третиот квартал од 2023 година, негативната нето меѓународна инвестициска позиција (МИП) е намалена за 46 милиони евра и изнесува 8.318 милиони евра, што претставува 58,8% од проектираниот БДП за 2023 година.

Кварталното намалување на негативната МИП, нето, произлегува од поголемото намалување на обврските (за 176 милиони евра) во однос на намалените средства (за 131 милион евра). Гледано по инструменти, нето-обврските врз основа на должнички инструменти се намалени за 168 милиони евра, додека нето-обврските врз основа на сопственички инструменти бележат зголемување за 122 милиона евра.

Во споредба со крајот на 2022 година, негативната МИП, нето, е зголемена за 170 милиони евра, како резултат на растот на нето-обврските врз основа на сопственички инструменти (за 328 милиони евра) и пад на должнички инструменти (за 158 милиони евра).

Народна банка на Република Северна Македонија
Дирекција за статистика

Меѓународна инвестициска позиција на Република Северна Македонија

(во милиони евра)

МИП, по инструменти	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Кв.1 2022	Кв.2 2022	Кв.3 2022	Кв.4 2022	Кв.1 2023	Кв.2 2023	Кв.3 2023
Меѓународна инвестициска позиција, нето	**-5,082.7**	**-5,576.0**	**-5,822.5**	**-6,039.5**	**-6,458.4**	**-6,900.6**	**-7,244.9**	**-7,690.1**	**-7,661.0**	**-7,682.8**	**-8,147.8**	**-8,134.0**	**-8,363.8**	**-8,318.1**
Средства	**4,571.9**	**5,171.3**	**5,157.3**	**5,913.6**	**6,163.8**	**6,172.5**	**7,041.4**	**7,066.3**	**7,540.2**	**8,320.8**	**7,648.1**	**8,109.4**	**8,351.9**	**8,221.3**
Директни инвестиции	655.0	811.9	967.6	896.2	936.8	784.3	915.5	1,303.2	1,305.8	1,466.2	996.2	1,201.5	1,323.1	1,470.3
Портфолио инвестиции	212.6	255.2	300.2	321.2	406.1	470.9	650.0	626.7	611.4	617.4	695.3	736.3	778.8	810.7
Финансиски деривати (освен резервите) и опции на вработените за купување акции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Останат сопственички капитал	1.0	1.2	2.8	2.9	4.4	4.5	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	5.6	5.0	5.1
Валути и депозити	615.4	627.3	635.5	694.0	580.0	562.9	657.6	648.3	684.5	670.3	653.5	561.9	604.7	676.5
Заеми	67.1	52.1	56.1	74.5	79.1	87.3	125.9	93.8	517.9	519.6	221.6	154.7	158.8	188.1
Шеми за осигурителни, пензиски и стандардизирани гаранции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Трговски кредити и аванси	757.4	809.6	858.8	1,057.2	894.4	902.3	1,042.3	1,115.3	1,297.9	1,287.0	1,212.4	1,290.0	1,291.2	1,168.4
Останати сметки за наплата	1.7	0.5	0.1	0.5	0.3	0.4	0.9	0.5	0.5	0.5	0.3	0.2	0.4	0.5
Девизни резерви	2,261.8	2,613.4	2,336.3	2,867.1	3,262.6	3,359.9	3,643.3	3,272.5	3,116.1	3,753.8	3,862.9	4,159.2	4,189.7	3,901.7
Обврски	**9,654.6**	**10,747.3**	**10,979.8**	**11,953.0**	**12,622.2**	**13,073.1**	**14,286.3**	**14,756.4**	**15,201.1**	**16,003.6**	**15,795.9**	**16,243.4**	**16,715.7**	**16,539.4**
Директни инвестиции	4,951.3	5,392.2	5,598.1	6,141.3	6,580.0	6,537.1	7,089.2	7,559.4	7,644.1	7,939.9	7,853.6	8,217.3	8,460.0	8,660.2
Портфолио инвестиции	848.8	1,362.2	1,476.3	1,813.2	1,730.7	2,103.8	2,159.2	2,015.4	1,819.9	2,034.2	2,106.7	2,564.3	2,592.1	2,225.2
Финансиски деривати (освен резервите) и опции на вработените за купување акции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Останат сопственички капитал	4.3	6.0	2.3	4.2	4.0	5.0	2.7	2.9	3.0	3.2	3.3	3.3	3.4	3.2
Валути и депозити	148.5	174.2	195.2	206.2	254.2	253.3	297.3	442.8	484.9	467.6	471.0	363.4	398.9	300.1
Заеми	2,961.7	3,014.7	2,872.0	2,883.4	3,100.9	3,267.2	3,580.3	3,501.7	3,973.2	4,205.6	4,043.3	3,793.9	3,952.9	4,013.4
Шеми за осигурителни, пензиски и стандардизирани гаранции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Трговски кредити и аванси	656.7	714.6	757.7	824.8	871.1	827.8	910.3	985.5	1,018.2	1,083.8	1,062.6	1,052.8	1,063.6	1,088.0
Останати сметки за плаќање	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.4	0.0	0.0	5.0	5.0	5.0	0.0	0.0	0.0
Специјални права на влечење (нето-создавање обврски)	83.2	83.2	78.2	79.8	81.3	77.4	247.3	248.6	252.8	264.5	250.5	248.5	244.8	249.2

Извор: НБРСМ.

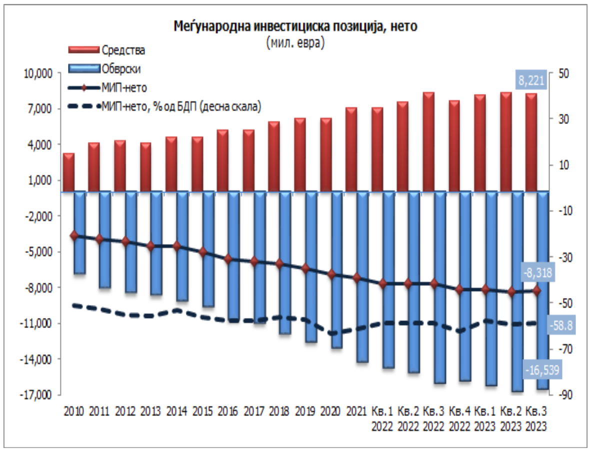

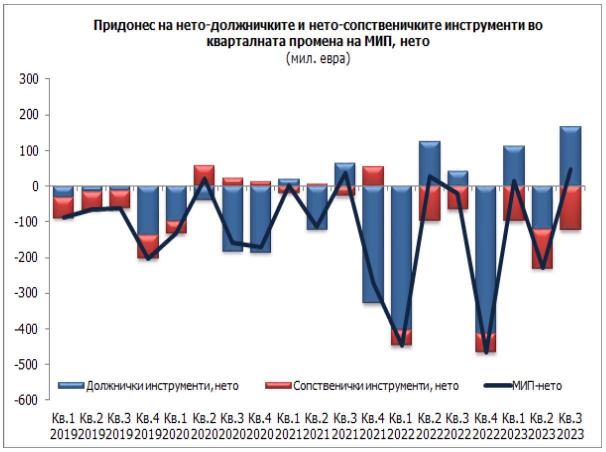

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Ревизии на податоците

Податоците за бруто надворешниот долг и побарувањата во ова соопштение содржат редовни ревизии на податоците за периодот јануари – јуни 2023 година. Промените кај бруто надворешниот долг и побарувањата произлегуваат од подобриот опфат на податоците кај заемите и трговските кредити и аванси. Од аспект на насоката на промените, во првиот и вториот квартал од 2023 година, ревизијата на податоците доведе до намалување на бруто надворешниот долг (за 1,5 и 2,7 милиони евра, соодветно), додека бруто надворешните побарувања се зголемени во првиот квартал (за 0,3 милиони евра), а

се намалени во вториот квартал (за 0,7 милиони евра). Следствено, овие промени се одразија како намалување на нето надворешниот долг (за 1,8 милиони евра и 2 милиона евра, соодветно). Овие промени се одразија и кај МИП, нето, каде што покрај должничките инструменти, се направени и усогласувања кај сопственичките инструменти коишто збирно доведоа до повисока негативна МИП, нето (за 3,2 милиони евра и за 7 милиони евра, соодветно).

Придружни информации

Временски серии податоци – годишни и квартални податоци за бруто надворешниот долг и бруто надворешните побарувања:
http://nbrm.mk/nadvoresen_dolg.nspx

Временски серии податоци – годишни и квартални податоци за меѓународната инвестициска позиција:
http://nbrm.mk/megunarodna_investiciska_pozicija.nspx

Методолошки појаснувања за бруто надворешниот долг и побарувања:
http://nbrm.mk/content/statistika/ND/metodologija/Metodologija_nadvoresen_dolg_5_2_2018.pdf

Методолошки појаснувања за меѓународната инвестициска позиција:
http://nbrm.mk/content/statistika/mip/metodologija/Metodologija_MIP_BPM6_9_10_2018.pdf

Следни објавувања: Календар на објавување на податоците:
http://nbrm.mk/content/statistika/kalendar/Kalendar_na_objavuvanje_podatoci.pdf

Квартален бруто надворешен долг, бруто надворешни побарувања и меѓународна инвестициска позиција: 29 март 2024 година (референтен пресек заклучно со декември 2023 година).

За новинарски прашања, ве молиме контактирајте со лицата од Кабинетот на гувернерот.

За подетални информации во врска со објавените статистички податоци, побарајте нè на: contact.statistika@nbrm.mk или на телефонскиот број 02 3215 181 локал 103 (или 110/108).